Rev. CHAS. L. DESSOULAVY, Ph.D.

Ta' A. CREMONA

WIEHED mill-eqdem u l-egħżeż ħbieb tal-"Għaqda" huwa r-Reverendu **CHARLES L. DESSOULAVY Ph.D.,** ta' Londra, li b'għafsa ta' qalb ħabbarna l-mewt tiegħu fil-ħarġa ta' "Il-Malti" ta' Settembru li għadda.

Bil-mewt ta' Dessoulavy il-"Għaqda" tilfet wieħed mill-iktar membri ħabrieka tagħha, iżda l-istess membri sħabu tal-"Għaqda" u oħrajn Maltin li jafuh t'lfu wkoll ħabib tal-qalb li l-aqwa ferħ tiegħu kien meta jista' jaqdihom sew bħala sħabu tal-"Għaqda" kemm bħala Maltin. Ir-Reverendu Dessoulavy kien l-ewwel wieħed fost in-nies ta' barra minn Malta li ħabrek biex jissieħeb fil-"Għaqda" u jaħdem għaliha. Minn mindu l-isem tal-"Għaqda", sew sew wara tliet xhur li twaqqfet, wasal f'widnejh huwa kiteb sabiex ikun jaf l-iskopijiet tagħha, u malli sar jafhom, huwa qatt ma naqas li jgħinha bil-ħidma tiegħu ta' bniedem imħeġġeġ għall-istudju tal-filoloġija semitika.

Aħna għandna bosta xogħlijiet tiegħu li jixhdu din ix-xorta ta' ħeġġa u ħidma tiegħu. L-ewwel artikoli tiegħu fuq in-nisel ta' kliem Malti nsibuh f'artiklu tiegħu, maqlub bil-Malti, f'"Il-Malti" tat-Tieni Sena, 1926, meta fisser il-fehma tiegħu fuq in-nisel tal-kelma *Hall* (quddiem xi ismijiet ta' rħula). It-tieni artiklu tiegħu dwar il-Malti deher fit-23 ta' Marzu, 1926, u t-tielet f'April, 1926, fid-"Daily Malta Chronicle", **fejn wera l-akbar dehen u sengħa** ta' kritika meta waqqa' b'argumenti sħaħ il-fehmiet ta' "Horsesense" li l-Malti għandu jinkiteb kif jinħass u mhux skond l-etimoloġija tal-kelma. F'dawn l-artikoli Dessoulavy faħħar u wettaq is-sistema tal-"Għaqda".

B'riħet it-tħabrik ta' Dessoulavy il-"Għaqda" ħadet sehem fil-Kungress ta' l-Orjentalisti f'Oxford li sar għeluq Awissu, 1928, fejn huwa, bħala Delegat maħtur mill-"Għaqda", qara l-karta "The Development of Maltese as a written language and its affinities with other Semitic Tongues." F'dan il-Kungress tħaddet ma' l-aqwa Orjentalisti fuq il-Malti u fuq ix-xogħol tal-"Għaqda."

Wara dan l-inkariku, Dessoulavy ma hediex mill-ħeġġa u ħidma tiegħu għall-Malti, u baqa' sa mewtu wieħed mill-aqwa ħaddiema fil-qasam ta' l-istudju tal-Malti. Wieħed mill-artikoli sbieħ u ta' tagħlim kien dak li deher f'"Il-Malti" ta' l-1934, taħt ismu fuq il-Kwiekeb u l-Kostellazzjonijiet. Wara disa' snin ta' ħajja ta' xogħol u risq, il-"Għaqda" kienet għamlet erbat iħbieb sewwa ta' barra minn Malta, fosthom Patri Rafel Nakhla, orjentalista, u Patri Edmund Sutcliffe, Professur tal-Lhudi, żewġ Ġeżwiti; dan ta' l-aħħar kiteb grammatika tal-Malti bl-Ingliż. Ma' dawn inżidu lil Laurent Ropa, Malti mrobbi fi Franza, rumanzier mill-kbar, iżda lebda wieħed minn dawn ma kellna x-xorti li narawh fostna bħalma rajna lil Dessoulavy li ġie jżurna fil-bidu ta' Ġunju, 1934, u qatta' fostna 10 ijiem li fihom kellna l-pjaċir li nkellmuh u nisimgħuh fit-tliet konferenzi li għamel, waħda fl-Awla ta' l-Università, oħra fl-Uffiċċju ta'

l-Edukazzjoni u oħra fil-"Ladies Club". Wara li telaq mill-Gżira. Dessoulavy baqa' dejjem marbut magħna, jiftakar fil-Malti; u fina.

Barra minn xi artikolu ċkejken li wara deher f'"Il-Malti" mill-pinna tiegħu, bħal dak fuq in-nisel tal-kelma *Marsamxett*, artikoli oħra tiegħu interessanti fuq il-letteratura u filoloġija semitika u fuq il-Malti dehru fil-"Journal of the Royal University of Malta". Wieħed mix-xogħlijiet kbar li ħalla warajh, bħala studju filoloġiku, huwa d-Dizzjunarju etimoloġiku tiegħu tal-Malti: "Maltese Arabic-Word-List" (1938), fejn għal dak li hu kliem Malti, mexa fuq id-dizzjunarju ta' Falzon. Dan ix-xogħol huwa siltu minn xogħol ieħor filoloġiku wisq akbar li kien ilu jaħdem fuqu "A comparative Lexicon of the Semitic Tongues", li xi sena ilu ħarġu taħt l-isem ta' "Gate of the East and Garden of Semitic Semitic Roots."

Dessoulavy kien il-bniedem li fejn jidħol il-Malti kien jagħti ż-żmien u l-ħidma tiegħu kollha. Ma kontx titolbu favur biex ifittixlek f'libreriji, arkivi, xi manuskritt jew xi informazzjoni dwar storja, kitba jew xi dokument fuq il-Malti jew xi tagħrif dwar in-nisel semitiku ta' kelma jew dwar xi awtur, li ma jmiddx għonqu biex jaqdik minnufih. Dan rajnieh f'bosta xogħlijiet li bis saħħa tat-tħabrik tiegħu setgħu jidhru bl-irqaqat kollha ta' informazzjonijiet dokumentati. Dawk il-Maltin kollha tal-"Għaqda" u li mhumiex, fosthom studenti Maltin, li nzertaw f'Londra sabu fih l-aqwa ħabib li laqagħhom, mexxiehom, għenhom u iffrankalhom ħafna taħbit u spejjeż biex raw l-irkejjen ta' dik il-belt hekk kbira u sabiex ukoll jaqdu l-bżonnijiet tagħhom. Il-"Għaqda". nerġgħu ngħidu, bil-mewt tiegħu tilfet ġawhra u l-Maltin wieħed mill-egħżeż ħbieb ta' barra.

Nagħalqu din id-daqsxejn ta' bijografija billi nagħtu fuq fuq xi tagħrif dwar il-karriera tiegħu. Ir-Reverendu Dessoulavy miet fl-24 ta' Awissu li għadda; twieled f'Neuchatel (Svizzera), fl-1875 u tgħallem f'Wornersh u fl-"Institut Catholique de Paris." Ordna qassis fl-1899. Kien Professur tal-Filosofija f'Wornersh mill-1899 sa l-1904 u Kurat fi Greenwich mill-1904 sa l-1907. Kien ukoll Kappillan tal-Kulleġġ ta' San Franġisk Saverju u Kappillan tas-Sorijiet tal-Fqar f'Kensington (Southwark, Lambeth), distrett ta' Londra, mill-1922 sakemm miet. Nitolbu għalih.